

فهرست

جلد اول

سخن مترجم	یازده
مقدمه	۱
۱. علم بازتابی	۱
۲. کارنوشت جامعه‌شناسی	۲
۳. تاریخی پیچیده و پیوسته در حال بازتولید	۴
۴. دعوت به تاریخ اندیشه‌های جامعه‌شناسی	۵

بخش اول: فلسفه و جامعه

فصل ۱: مسئله «با هم زیستن»، از دوران باستان تا عصر کلاسیک	۱۱
۱. فلسفه و سیاست در یونان باستان	۱۴
۲. خدامحوری در سده‌های میانی	۲۲
۳. تفکر اجتماعی و سیاسی در عصر مدرن	۳۰
فصل ۲: از فلسفه‌های تاریخ تا پیشگامان جامعه‌شناسی	۴۷
۱. تاریخ و جامعه	۵۰
۲. انقلاب‌ها و نظم اجتماعی	۶۸

بخش دوم: پیدایش جامعه‌شناسی

فصل ۳: نظریه‌های اجتماعی و سوسیالیسم	۹۵
۱. سوسیالیسم، اتوپیا و آنارشی	۹۶
۲. مارکس و نقد سرمایه‌داری	۱۲۰
۳. گرایش‌های مارکسیستی پس از مارکس	۱۴۷

فصل ۴: جامعه‌شناسی در چرخش قرن	۱۶۱
۱. جامعه‌شناسی، اندام‌واره‌باوری و تکامل‌باوری	۱۶۶
۲. پیدایش جامعه‌شناسی در فرانسه	۱۷۲
۳. جامعه‌شناسی آلمان در آغاز قرن بیستم	۱۹۴
۴. دستاورد ویلفردو پاره‌تو	۲۰۸
۵. تولد جامعه‌شناسی عمل‌گرا در ایالات متحد آمریکا	۲۱۵

بخش سوم: ستون‌پایه‌های جامعه‌شناسی

فصل ۵: امیل دورکیم و مکتب فرانسوی جامعه‌شناسی	۲۲۹
۱. طرح جامعه‌شناختی	۲۳۰
۲. دگر‌دیدی‌های دنیای اجتماعی	۲۳۹
۳. شکل‌ها و تعیین‌کننده‌های رابطه اجتماعی	۲۴۹
۴. مکتب فرانسوی جامعه‌شناسی	۲۷۶
فصل ۶: ماکس وبر: جامعه‌شناسی تفهیمی دنیای مدرن	۳۰۱
۱. مقوله‌های جامعه‌شناسی وبری	۳۰۴
۲. تفکر درباره دنیای مدرن	۳۲۶
۳. اقتصاد و دین	۳۴۷
کتابنامه	۳۶۹
اعلام	۳۷۷

جلد دوم

مقدمه	۱
۱. رویکرد	۲
۲. ... و چالش‌های معرفت‌شناختی	۳

بخش اول: چهره‌های جامعه‌شناسی معاصر

فصل ۱: جامعه‌شناسی‌ها و جامعه‌شناسان آمریکایی در قرن بیستم	۹
۱. مطالعه اجتماعات در عصر کارشناسان	۱۰

فهرست

نه

- ۱.۱ شیکاگو، کلمبیا، هاروارد ۱۰
- ۲.۱ چنددستگی جامعه‌شناسان و پیامدهایش ۱۱
۲. سال‌های شکوهمند پس از جنگ ۱۸
- ۱.۲ حوزه‌های جدید مطالعه، روش‌های جدید تحقیق ۱۹
- ۲.۲ عظمت و انحطاط کارکردگرایی ۲۳
۳. به سوی ساختن برج بابل نظری ۳۰
- ۱.۳ کنش متقابل‌گرایان و روش‌شناسان مردمی: بُرد و نواها ۳۱
- ۲.۳ نوزایی جامعه‌شناسی آمریکا در چرخش قرن ۳۷
- فصل ۲: بازسازی جامعه‌شناسی اروپا ۴۱
۱. جامعه‌شناسی‌های فرانسه و آلمان در فاصله دو جنگ جهانی ۴۳
- ۱.۱ پایان مکتب دورکیم ۴۳
- ۲.۱ اختلاف در اجتماع جامعه‌شناسان آلمان ۴۵
۲. بنیادهای جدید پس از جنگ جهانی دوم ۵۳
- ۱.۲ نوزایش جامعه‌شناسی فرانسوی ۵۳
- ۲.۲ دومین زایش جامعه‌شناسی‌های آلمان و ایتالیای ۵۸
۳. حرفه‌ای شدن جامعه‌شناسی، تقسیم‌ها و گشایش ۶۳
- ۱.۳ چرخش دهه ۱۹۶۰ ۶۳
- ۲.۳ مصائب کنشگر ۶۸
- ۳.۳ جهانی شدن جامعه‌شناسی ۷۲

بخش دوم: ساماندهی پدیده اجتماعی

- فصل ۳: دیدگاه فرهنگ‌باور ۷۹
۱. اصول نظری فرهنگ‌باوری ۸۰
- ۱.۱ در تلاقی انسان‌شناسی فرهنگی و روانکاوی فرویدی ۸۰
- ۲.۱ فرهنگ و شخصیت پایه ۸۶
۲. جامعه‌شناسی فرهنگ‌باور در بوتۀ آزمون مطالعات میدانی ۹۲
- ۱.۲ تجربه میدلتاون ۹۲
- ۲.۲ از فرهنگ به خرده فرهنگ‌ها: طبقات، کاست‌ها و باندها ۹۶
۳. نفوذ، سلطه و دگرگونی ارزش‌ها ۱۰۲
- ۱.۳ رهبران عقاید در ارتباطات جمعی ۱۰۳

۱۰۷	۲.۳ قدرت، حاکمیت و خشونت نمادی
۱۱۱	۳.۳ پایداری و تحول نظام‌های ارزش
۱۲۱	فصل ۴: کارکردگرایی و نظریه‌های سیستم‌ها
۱۲۲	۱. کارکردگرایی تالکوت پارسونز
۱۲۳	۱.۱ جامعه‌شناسی، علم کنش
۱۲۹	۲.۱ نظام اجتماعی و متغیرهای پیکربندی (ساختاری)
۱۳۴	۳.۱ کارکردهای چهارگانه هر نظام کنش (AGIL)
۱۳۹	۴.۱ دگرگونی اجتماعی و تحول جامعه‌ها
۱۴۴	۲. نظریه کارکردگرایی با بُرد متوسط
۱۴۴	۱.۲ مرتون، منتقد و اصلاح‌گر کارکردگرایی
۱۵۰	۲.۲ سرخوردگی نسبی، گروه عضویت و گروه مرجع
۱۵۴	۳.۲ سازگاری‌ها و اختلال‌های کارکردی اجتماعی
۱۵۹	۳. نوکارکردگرایی معاصر
۱۵۹	۱.۳ اختراع مجدد کارکردگرایی
۱۶۰	۲.۳ ساختارگرایی کارکردی نیکلاس لوهمان
۱۶۲	۳.۳ کاستن از پیچیدگی نظام‌ها
۱۶۹	فصل ۵: تحلیل ساختاری وقایع اجتماعی
۱۷۰	۱. ساختار و وقایع اجتماعی
۱۷۱	۱.۱ مارکسیسم آلتوسری و تأثیرش بر جامعه‌شناسی فرانسه
۱۸۴	۲.۱ جامعه‌شناسی شناخت یا تبارشناسی دانش؟
۱۸۸	۳.۱ نشانه‌شناسی و ساختارگرایی تکوینی
۱۹۴	۲. آن سوی ساختارگرایی
۱۹۵	۱.۲ مبادله، سازمان‌ها و ارزش‌ها: جامعه‌شناسی ساختاری پتر بلو
۱۹۶	۲.۲ نظریه ساختارمندی گیدنز و دوگانگی ساختاری
۲۰۰	۳.۲ ساختارگرایی تکوینی پیر بوردیو
۲۰۹	۴.۲ ساختارها و شبکه‌ها

بخش سوم: تناقض‌های امر اجتماعی

۲۲۱	فصل ۶: پس از مارکس: نظریه‌های انتقادی و جامعه‌شناسی رادیکال
۲۲۲	۱. بازخوانی مارکس

فهرست

یازده

۲۲۲	۱.۱ ایدئولوژی و اتوپیا
۲۲۶	۲.۱ نخستین مطالعات جامعه‌شناختی مکتب فرانکفورت
۲۲۸	۲. مارکسیسم و انتقاد از سرمایه‌داری پیشرفته
۲۲۸	۱.۲ تباهی خرد
۲۳۲	۲.۲ به سوی نقد سرمایه‌داری پیشرفته
۲۳۶	۳.۲ حاکمیت و دولت
۲۳۸	۳. مارکسیسم میان نرمش و انفجار
۲۳۸	۱.۳ از تاریخ به کنشگران
۲۴۰	۲.۳ آسیب‌شناسی‌های اجتماعی و استعمارگری دنیای واقعی
۲۴۲	۳.۳ کنش ارتباطی به مثابه یگانگی اجتماعی
۲۴۹	فصل ۷: کشمکش‌ها و تاریخ‌مندی
۲۵۰	۱. دگرگونی اجتماعی و کشمکش‌های طبقاتی در جامعه صنعتی
۲۵۰	۱.۱ دیالکتیک مبارزه / مصالحه
۲۵۶	۲.۱ تاریخ‌مندی و روابط طبقات
۲۶۰	۲. کنش جمعی و جنبش‌های اجتماعی
۲۶۰	۱.۲ از هم‌پاشیدگی، رفتارهای جمعی و سرخوردگی اجتماعی
۲۶۲	۲.۲ نیروهای کنش جمعی
۲۶۴	۳. تاریخ و جامعه‌ها
۲۷۰	۱.۳ بازگشت به ایده توسعه‌گرایی
۲۷۱	۲.۳ اقتصاد - دنیا، دولت‌ها و انقلاب‌ها
۲۷۳	۳.۳ بازگشت «نظریه کلان»
۲۷۶	۴. ماهیت جامعه‌های معاصر
۲۷۷	۱.۴ پایان جامعه صنعتی
۲۷۹	۲.۴ آیا پُست‌مدرن شده‌ایم؟

بخش چهارم: ساختن کنش اجتماعی

۲۸۷	فصل ۸: جامعه‌شناسی خرد، بازی‌های کنشگران و استعاره انسان سوداگر
۲۹۰	۱. رفتارگرایی و نظریه‌های مبادله
۲۹۰	۱.۱ کیوترها و انسان‌ها
۲۹۱	۲.۱ دامنه، حدود و گستره‌های نظریه‌های مبادله
۲۹۶	۲. فردگرایی روش‌شناختی و تحلیل راهبردی

۲۹۷	۱.۲ فردگرایی، عقلانیت و نیت مندی
۳۰۴	۲.۲ از واگردانی خُرد تا جامعه شناسی اثرات انحرافی
۳۰۹	۳.۲ تحلیل راهبردی میشل کروزیه
۳۱۳	۳.۳ بُرد جامعه شناسی خُرد فردگرایانه
۳۱۶	۱.۳ چند انتقاد درونی
۳۱۷	۲.۳ محدودیت های جامعه شناسی های نمادی و تخیلی
۳۲۳	فصل ۹: امکان سامان اجتماعی
۳۲۶	۱. بازگشت به شیکاگو: احیای کنش متقابل گرایی
۳۲۶	۱.۱ پیدایش کنش متقابل گرایی نمادی
۳۲۷	۲.۱ کنش های متقابل و مذاکره ها
۳۳۱	۳.۱ کجروی چونان فرایند
۳۳۵	۴.۱ رفتار نمایشی روزمره و نظم اجتماعی خُرد
۳۴۲	۲. روش شناسی مردمی
۳۴۳	۱.۲ وقایع اجتماعی اشیا نیستند بلکه «دستیافت های عملی» هستند
۳۴۹	۲.۲ روش شناسی مردمی، نقش و نابرابری های اجتماعی
۳۵۴	۳.۲ روش شناسی مردمی: رویداد یا فرقه؟
۳۵۷	نتیجه: کارگاه های [جامعه شناسی] در قرن جدید
۳۶۹	کتابنامه
۳۷۷	اَعْلَام

سخن مترجم

«علم» جامعه‌شناسی، در تاریخ علوم اجتماعی، علمی نسبتاً جدید است، اما تفکر دربارهٔ جامعه و زندگی انسان‌ها سابقه‌ای به قدمت تاریخ دارد. فلاسفهٔ دورهٔ باستان و مؤلفان رساله‌های کلامی و سیاسی در تحلیل‌هایشان پیوسته به ساماندهی رفتارهای انسان و به چگونگی روابط اجتماعی بر حسب جامعه‌ها و اقلیم‌ها توجه کرده‌اند. به طوری که می‌توان گفت میان ایده‌هایی که از قدیم دربارهٔ زندگی اجتماعی انسان‌ها ابراز شده است و اندیشه‌های اجتماعی جدید، که در قرن نوزدهم مردانی که خود را جامعه‌شناس می‌دانستند بیان کرده‌اند، پیوستگی وجود دارد.

تاریخ اندیشه‌های جامعه‌شناسی، که یک کتاب درسی برای آموزش نظریه‌های جامعه‌شناسی در دورهٔ کارشناسی و کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی است، در دو جلد تدوین شده است. جلد اول «از آغاز تا ماکس وبر» و جلد دوم «از پارسونز تا معاصران» را در بر می‌گیرد.

جلد اول از یک مقدمه و ۳ بخش و ۶ فصل تشکیل شده است. در مقدمه ویژگی جامعه‌شناسی به عنوان علم بازتابی مطرح شده است، علمی که شناسا (سوژه) و موضوع شناختش (اُبژه) انسان است. بخش اول، «فلسفه و اجتماع»، از دو فصل تشکیل شده است. در فصل ۱، مسئله با هم زیستن انسان‌ها از دورهٔ باستان تا عصر کلاسیک (قرن هجدهم، عصر روشنگری) از گذر آرای فلاسفه یونان باستان، علمای کلام و صاحب‌نظران سیاسی در سده‌های میانی بررسی شده است. فصل دوم با عنوان «از فلسفه‌های تاریخ تا پیشگامان جامعه‌شناسی» ابتدا مناسبات تاریخ و جامعه و سپس انقلاب‌ها و نظم اجتماعی را از گذر آرای اندیشمندان کلاسیک — مونتسکیو، روسو، توکویل، آگوست گنت ... — بررسی می‌کند.

در بخش دوم، «پیدایش جامعه‌شناسی»، (در فصل‌های ۳ و ۴) نظریه‌های

اجتماعی و سوسیالیسم به ترتیب در انگلستان (نهضت چارتریسم)، در فرانسه (فوریه، سن سیمون، پرودون)، و در آلمان در چشم‌انداز نظریه‌های مارکس بررسی شده‌اند. در فصل ۴، «جامعه‌شناسی در چرخش قرن»، ابتدا جامعه‌شناسی اندام‌واره‌باوری و تکامل‌باوری در انگلستان (اسپنسر)، سپس پیدایش جامعه‌شناسی در فرانسه و آلمان و، در پایان فصل، تولد جامعه‌شناسی عمل‌گرا در ایالات متحد آمریکا، از دستاوردهای مکتب شیکاگو، توسعه بوم‌زیستی شهری و جامعه‌شناسی کنش متقابل‌گرایی (چارلز کولی و جورج هربرت مید) بررسی شده‌اند.

بخش سوم جلد اول به دو بنیانگذار اصلی جامعه‌شناسی، امیل دورکیم و ماکس وبر، اختصاص یافته است. در فصل ۵، «امیل دورکیم و مکتب فرانسوی جامعه‌شناسی»، ابتدا به طور مبسوط دستاوردهای جامعه‌شناسی دورکیم در بُعد روش‌شناسی و جامعه‌شناسی نظری شرح داده شده است. سپس نوآوری‌های شاگردان دورکیم - سلسنتین بوگله، موریس هالبواکس و مارسل موس - در جامعه‌شناسی فرانسه بررسی شده است.

در فصل ۶، با عنوان «ماکس وبر، جامعه‌شناسی تفهیمی دنیای مدرن»، با توجه به گستردگی و گوناگونی موضوعاتی که وبر مطالعه کرده است و نظریه‌های باروری که به میراث گذاشته است، دستاوردهای فکری این جامعه‌شناس آلمانی بررسی می‌شود که آنها را می‌توان استمرار فلسفه‌های بزرگ تاریخ قرن نوزده دانست. ماکس وبر با دانش فرهنگستانی گسترده‌اش درباره تاریخ، فلسفه، اقتصاد، دین و هنرها (به ویژه موسیقی) در صدد بوده است یک چارچوب مفهومی بسازد تا به کمک آن بتوان همه نوع فعالیت انسان را فهمید و تبیین کرد.

جلد دوم، «از پارسونز تا معاصران»، به معرفی جامعه‌شناسان عمدتاً آمریکایی، از اصالت فردی‌ها تا نظریه‌پردازان پسامدرنیته اختصاص یافته است. کتاب در ۴ بخش و ۹ فصل تدوین شده است.

بخش اول به معرفی جامعه‌شناسان معاصر اختصاص یافته و در فصل ۱ جامعه‌شناسی‌ها و جامعه‌شناسان آمریکایی در قرن بیستم معرفی شده‌اند. ابتدا جامعه‌شناسان مکتب شیکاگو، در بخشی با عنوان «مطالعات اجتماعات در عصر

کارشناسان» بررسی شده‌اند. سپس به ترتیب تحلیل‌های پل لازارسفلد و نوزایی جامعه‌شناسی امریکا پیرامون سه قطب — جامعه‌شناسی رفتارگرا، جامعه‌شناسی تاریخی (سوروکین) و جامعه‌شناسی اقتصادی — بررسی شده است.

فصل ۲ از بخش اول به بازسازی جامعه‌شناسی اروپا اختصاص یافته است و به ترتیب جامعه‌شناسی‌های فرانسه با افول سلطه دورکیم و جامعه‌شناسی آلمان با ظهور مکتب فرانکفورت و حرفه‌ای شدن جامعه‌شناسی بررسی شده است.

بخش دوم، با عنوان «ساماندهی پدیده اجتماعی»، در سه فصل تدوین شده است. در فصل ۳، «دیدگاه فرهنگ‌باوری»، ابتدا اصول نظری فرهنگ‌باوری در پرتو اندیشه‌های فروید، نوربرت الیاس، مارگارت میید و سپس جامعه‌شناسی فرهنگ‌باور در بوته آزمون مطالعات مکتب شیکاگو و، در پایان، مفاهیم نفوذ، سلطه و دگرگونی ارزش‌ها و محدودیت‌های فرهنگ‌باوری از دیدگاه ریمون بودون بررسی شده است. در فصل ۴، با عنوان «کارکردگرایی و نظریه سیستم‌ها»، به ترتیب کارکردگرایی تالکوت پارسونز و خاستگاه‌های نظریه‌اش در آثار برنیسلاو مالینوفسکی و رادکلیف براون بررسی می‌شود. سپس، نظریه کارکردگرایی با بُرد متوسط رابرت مرتون در مقام اصلاح‌گر کارکردگرایی، جامعه‌شناسی الکساندر در مقام مخترع مجدد کارکردگرایی، و نیکلاس لوهمان به عنوان جامعه‌شناس ساختارگرای کارکردی بررسی شده است. فصل ۴ با مناظره معروف لوهمان و هابرماس در اوایل دهه ۱۹۷۰ با موضوع فناوری اجتماعی در برابر نظریه انتقادی پایان می‌یابد.

در فصل ۵، «تحلیل ساختاری وقایع اجتماعی»، رویکردهای ساختارگرایی در چشم‌انداز نظریه آلتوسر و تأثیرش بر جامعه‌شناسی نیکوس پولاتزاس، اسطوره و نشانه‌شناسی رولان بارت، انسان‌شناسی ساختاری کلود لوی-اشتراس و جامعه‌شناسی شناخت میشل فوکو و «آن سوی ساختارگرایی» در جامعه‌شناسی هانری لوفور و ساختارگرایی تکوینی پیر بوردیو با شرح و بسط بیش‌تر بررسی شده‌اند.

در بخش سوم، با عنوان «تناقض‌های کنش اجتماعی»، پس از مرور قرائت‌های گوناگون نظریه‌های کارل مارکس، و عبور بورگن هابرماس از این تناقض‌ها،

نظریه تأثیرگذار «کنش ارتباطی» وی مطرح شده است. در همین بخش، مؤلف نشان می‌دهد که جامعه‌شناسی از تحلیل جامعه صنعتی، با مناسبات طبقاتی‌اش به تعبیر مارکس، به بینش روشنی از جامعه‌های پسا صنعتی، حامل جنبش‌های اجتماعی جدید، رسیده است. در این چشم‌انداز مؤلف دستاوردهای آلن تورن، به ویژه مفهوم تاریخی‌گری‌اش، را به تفصیل شرح می‌دهد.

در بخش چهارم کتاب، با عنوان «ساختن کنش اجتماعی»، مؤلف ابتدا به نظریه پردازان «فردگرایی روش‌شناختی» می‌پردازد و، در راستای میراث وبری، از تفکر ریمون بودون، مدافع نظریه «فردگرایی روش‌شناختی»، رمزگشایی می‌کند. به موجب این نظریه، که در «پارادوکس اولسون» بازنمایی شده است، کنشگران برای مشارکت در اقدام‌های جمعی - که در صورت پیروزی از منافع آن برخوردار خواهند شد، ولی به صورت فردی نفعی در مشارکت نمی‌بینند - پس از محاسبه هزینه / مزایا / خطر به شیوه‌ای منطقی تصمیمی راهبردی می‌گیرند.

در فصل دوم بخش چهارم، ابتدا بازگشت پیروزمندان مکتب شیکاگو و رونق مجدد بازار مطالعات میدانی با دو رویکرد کنش متقابل‌گرایی (هوارد بکر، اورت هیوز) و رویکرد مردم‌نگاری در مطالعات زندگی روزمره (اروینگ گافمن، هرولد گارفینکل) بررسی می‌شود.

آنچه کتاب تاریخ اندیشه‌های جامعه‌شناسی را متمایز می‌کند این است که مؤلف، علاوه بر تحلیل و تفسیرهای شخصی‌اش، ۱۲۵ «متن» از آثار اصلی بررسی شده در کتاب و ۶۵ «نشانه» از مفسران این آثار را شاهد آورده است تا به خواننده هم امکان ردیابی پیوستگی و گسستگی نظریه‌های بزرگ مطرح شده را بدهد و هم شوق او را به خواندن آثار اصلی معرفی شده در کتاب برانگیزد.

میشل لالمان، که این اثرش به فارسی‌زبانان معرفی می‌شود، اگرچه علوم اجتماعی و استاد جامعه‌شناسی دانشگاه روان (Rouan) فرانسه است. تخصص او جامعه‌شناسی کار، شغل و سازمان‌هاست و علاوه بر تاریخ اندیشه‌های جامعه‌شناسی - که به زبان‌های ایتالیایی، رومانیایی و پرتغالی (برزیل) ترجمه شده است -